

Complexnummer: 511407

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

De Keukenhof

Aantal complexonderdelen	Monumentnummers van complexonderdelen
15	511406, 511408, 511409, 511410, 511411, 511412, 511413, 511414, 511415, 511416, 511417, 511418, 513980, 513981, 513982

Woonplaats	Gemeente	Provincie
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

Locatie van het hoofdobject

Keukenhof 1, 2161 AN te Lisse

Complexomschrijving

Omschrijving complex

Deels in structuur en deels in detail gaaf bewaarde buitenplaats bestaande uit een HOOFDGEBOUW (1), HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (2), TWEE SIERVAZEN op hekpijlers bij oprit kasteel (3), BOERDERIJ MET BAKHUISJE (4), KOETSHUIS (5), WASHUISJE (6), SPEELHUIS MET URINOIR (7), MOESTUINMUREN MET KOUDE BAKKEN (8), EENDENHUIS-FOLLIE (9), DIENSTWONING 'T HOOGJE (10), SCHAAPSKOOI (11), BOERDERIJ 'T LAMMETJE GROEN (12), SPARRENHUISJE (13), TOEGANGSHEK (14) en BIJGEBOUW VOORMALIG JAGERSHUIS (15). Ten westen van het dorp Lisse ligt de historische buitenplaats Keukenhof gesticht in 1641 door Adriaen Maertenz Block, Commandeur der Verenigde Oostindische Compagnie op een deel van het voormalig grafelijke Keukenduin van slot Teylingen (afgezand duingebied). In de 'Staat en inventaris der nalatenschap van de Heer Block' uit 1661 wordt melding gemaakt van 'de huizinge ende boomgaard ende plantagie genaamd Keukenhouff met het bouwhuis daar annex staande'. Door de eeuwen heen is de buitenplaats door verkoop steeds overgegaan in het bezit van diverse, vooral Amsterdamse geslachten, wat met de nodige veranderingen en uitbreidingen van huis en tuin gepaard is gegaan. In de zeventiende eeuw kende de buitenplaats een eenvoudige formele tuinaanleg geïnspireerd door het Hollands classicisme. Een schilderij uit de laatste kwart van de zeventiende eeuw toont het bakstenen huis gelegen op een rechthoekige terrein, dat geheel door singels wordt omringd. Opvallend zijn de tuinversierselen in de vorm van Romeinse triomfbogen op de hoeken van de omgrenzing van de buitenplaats. Deze aanleg is, op enkele oude linden na, niet meer aanwezig. Linksachter het huis is de boerderij gelegen, die sinds de bouw in 1643 vrijwel onveranderd is gebleven. Aan de rechter

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

kant staat de in 1852 gesloopte tuinmanswoning annex koetshuis. In de eerste helft van de achttiende eeuw werd het park vergroot door de nieuwe eigenaar, een welgestelde Amsterdammer Mr. Joan Henry van Heemskerck, kapitein van de Amsterdamse schutterij. Deze bezat een grote collectie tuinsieraden, waarvoor hij in 1725 een zijtuin 'Nieuwe Plantagie of Nieuwe Werk' aanlegde op een deel van het Keukenduin ten zuidoosten van het huis. De twee opgeworpen rechte duinen, functionerend als een dwarsas, kenden vermoedelijk een terrasaanleg in Frans classicistische stijl. Circa vijftig tuinsieraden staan in de veilingcatalogus van 1746 beschreven, waarvan een enkele beelden nog te traceren is (een beeld van de schaking van Proserpina bevindt zich nu op Oostermeer te Ouderkerk aan de Amstel). De zichtas vanuit het huis over deze Franse tuinen werd beëindigd door een kunstmatig opgeworpen heuvel, Meer Zicht genaamd, waarop vermoedelijk een koepel stond. De terrasaanleg wordt ook genoemd en geprezen in het gedicht 'Lisser Arkadia' van Jan de Graaff (1770). De aardewallen van deze achttiende-eeuwse aanleg zijn nog bewaard gebleven en maken sinds ca. 1800 deel uit van een parkaanleg in landschapsstijl. In het begin van de negentiende eeuw werd de aanleg in landschapsstijl gerealiseerd, zoals op de Kadastrale Kaart van 1818 is te zien. In een affiche van de verkoop in 1809 (aan kunstkenner en verzamelaar jhr. mr. Johan Steengracht van Oostkapelle) wordt het huis genoemd als 'naar de nieuwste smaak opgemaakt'. Met betrekking tot de tuin wordt melding gemaakt van 'de schone Boomgaarden, groote Moestuinen en eene meer dan ordinaire en wel onderhoudene menigte langs schuttingen beplante persikeboomen, Engelsche en andere plantagien, jeugdige en wel onderhouden Bosschen en een menigt Lanen beplant met extra zware hoogopgaande Beuke, Ype, Eike en andere Boomen'. Er blijkt ook een 'extraordinair fraaie dubbelde vinkenbaan' te zijn aangelegd met een bijbehorend (thans niet meer aanwezig) vinkenhuisje. In 1837 kwam de buitenplaats door het huwelijk van Cecilia Maria van Oostkapelle met Carel Anne Adriaan baron van Pallandt in het bezit van dit laatst genoemde geslacht. Tijdens deze periode (1837-1899) is er veel gedaan om het in- en exterieur van het kasteel, de bijgebouwen en de tuin, te verfraaien en aan te passen aan de heersende mode van de omstreeks 1850, onder koning Willem II geïntroduceerde, Engelse neogotiek. De Haagse architect Elie Saraber maakte verschillende ontwerpen voor het kasteel en koetshuis annex stal en tuinmanswoning waarnaar in 1856 het koetshuis en in 1861 het kasteel in neogotische stijl werden verbouwd. De gebroeders J.D en L.P. Zocher ontwierpen de tuinaanleg. In het eerste ontwerp uit 1857 (aanwezig op het kasteel) werd de publieke weg, de huidige Stationsweg, in de tuinaanleg opgenomen, maar dit ontwerp werd niet uitgevoerd. Wel werd de publieke weg met een ruime bocht om het huis gelegd. Een definitief ontwerp is echter niet bekend. Uit schrijven van de Zochers blijkt dat ze eerst met de aanleg rondom het huis zijn begonnen en vervolgens met de overtuin. In 1860 wordt de tuin voor f18.700,- opgeleverd. Door het huwelijk van Cornelia Johanna barones van Pallandt met Jan Carel Elias graaf van Lynden kwam de Keukenhof in deze familie. In 1923 vonden enige verbouwingen aan het kasteel plaats. Na de ontruiming in 1943, in verband met de inkwartiering van de Duitsers, is het kasteel niet meer permanent bewoond geweest. In 1949 wordt een deel van het terrein, de voormalig Engelse tuin van Zandvliet, door tuinarchitect Van der Lee ingericht als openlucht tentoonstelling voor bloembollen, 'de Keukenhof' genaamd.

De omgrenzing van de historische aanleg als mede de specificatie van de complexonderdelen is aangeduid op de bij de bescherming behorende kaart. De omgrenzing wordt aan de noordzijde bepaald door de Stationsweg. Aan de oost- en zuidzijde vormen de bollenvelden en het sportpark Ter Spekke de grens en aan de westzijde weilanden en hakhoutbossen tegen de spoorlijn Haarlem-Delft.

Waardering

DE HISTORISCHE BUITENPLAATS KEUKENHOF is van algemeen cultuur-, architectuur- en tuinhistorisch van belang:

- vanwege het in oorsprong gaaf bewaard gebleven 17de-eeuwse huis met zijn 18de-eeuwse interieur en 19de-eeuwse neogotische aanzien van de architect Elie Saraber (van wie weinig werk bewaard is);

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de aanleg in landschapstijl die in verschillende fasen tot stand is gekomen met daarin gelegen een eendenhuis in vorm van een follie en een ommuurde tuin met speelhuis;
- vanwege de gaaf bewaard gebleven boerderij die sinds de bouw in 1643 onlosmakelijk deel uit maakt van de buitenplaats;
- vanwege de visuele samenhang tussen de verschillende complexonderdelen.

Monumentnummer*: 511406

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/121

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Lisse	A			1387

Omschrijving**

HOOFDGEBOUW (Kasteel Keukenhof). Het 17de-eeuwse, onderkelderde woonhuis is in 1861/62 naar ontwerp van de architect Elie Saraber tot een neogotisch kasteel verbouwd. Het neogotische karakter wordt bepaald door toevoegingen van allerlei soorten torens aan het oorspronkelijke rechthoekige bouwlichaam, dat aan het met gesmoorde Hollandse pannen gedekt schilddak en de vier gemetselde hoekschoorstenen nog duidelijk te herkennen is. De torens hebben verschillend gevormde spitsen, die allen met leien in maasdekking zijn bekleed en bekroond worden door een pinakel. Onder alle daklijsten loopt een rondboogfries. Tegen de oorspronkelijke 17de-eeuwse westgevel is een avant-corps gebouwd, bestaande uit drie torens met centraal de ingangspartij. In het midden bevindt zich de hoogste, vooruitspringende toren bekroond door een spits, in de vorm van een gebogen schilddak met aan de voorkant twee en aan de zijkanten één dakkapel onder een overstekend driehoekig schildje bekroond met pinakels. Deze toren wordt geflankeerd door twee kleinere torens, waarvan de rechter toren door een tentdak is bekroond en de linker spits gelijkvormig is aan de middelste spits. In de middelste toren bevindt zich de toegangsdeur gevat in een natuurstenen rustica-omlijsting met een gebogen fronton geflankeerd door een venster eveneens omlijst met blokwerk van natuursteen. Voor de deur een hardstenen bordes met aan weerszijden een gemetselde balustrade bekroond met natuurstenen vazen. In de eerste bouwlaag aan de zijkant van de toren is een venster met Frans balkon. De gevelindeling van het avant-corps bestaat uit kruisramen met ruitvormige roedentracing en luiken. Bij de verbouwing van 1923 hebben alleen de muren tussen de torens andere vensters gekregen tevens zijn de open veranda's en erkers verwijderd. Daarvoor in de plaats zijn aan de rechter kant meerruitsvensters en aan de linkerkant drie naast elkaar geplaatste lange rechthoekige ramen gekomen. De zuidgevel heeft centraal een vierkante torenuitbouw, gelegen op de oorspronkelijke middenas van het 17de-eeuwse huis. Aan weerszijden van deze uitbouw een vensteras, bestaande uit een meerruitsvenster met Frans balkon op de begane grond, een T-venster met luiken op de verdieping en een dakkapel. De uitbouw is op rechthoekige grondslag opgetrokken onder een ingesnoerde zeskantige naaldspits en op de hoeken twee ronde torens bekroond door een ronde naaldspits. De torenmuur is voorzien van één vensteras gevormd door dubbele tuindeuren met zij- en bovenlichten voorzien van een ruitvormige roedenverdeling, daarboven dubbele meerruitsdeuren aan een balkon met een geschulpte rand en een ijzeren balustrade rustend op consoles, en op de derde verdieping een dubbel boograam met luiken. In de hoektorens zijn twee boven elkaar geplaatste boogvensters met luiken aangebracht. De gevels aan de noord- en aan de oostzijde zijn vijf vensterassen breed en twee bouwlagen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoog. Op de noordoosthoek staat een ronde toren met rondboog ramen voorzien van luiken onder een ronde naaldspits. Links naast de toren (oostgevel) is een rechthoekige, verdiepingloze uitbouw (bijkeuken) voorzien van kleine rondboogvensters net onder de daklijst. De uitbouw heeft een dakterras waarlangs een balustrade. Een dubbele balkondeur op de verdieping geeft toegang tot het terras. De overige vier assen worden ingevuld door 19de-eeuwse kruisvensters met glas-in-lood en halve luiken. In de tweede as is een deur met bovenlicht. Op de gevel is een zonnwijzer bevestigd met daarop geschilderd de woorden 'EX inderen' (Exinde ren(ovatum) bet. daarna vernieuwd hetgeen vroeger verminkt was). In het dakschild is een dakkapel met meerruits venster waarboven een klokje. De lijstgevel aan de noordkant wordt in het midden onderbroken door een tuitgevel onder een met pannen gedekt zadeldak. De vensteras wordt gevormd door een dubbele glazen deur, daarboven een fenêtrre à terre gevat in een omlijsting van natuursteen, een venster met staande middenstijl en in de nok een oeil de boeuf. De twee vensterassen aan weerszijden bestaan op de begane grond uit meerruitsvensters en op de verdieping uit fenêtrres à terres met Frans balkon. Direct naast het huis aan de noordwest kant staat 'de olifant', een zwaar vervallen ornament uit baksteen en cement met vier steunberen. Wellicht deed het dienst als pergola cum veranda. Vanaf deze veranda zijn uitzichten op de rijweg en op een verschiet. In het INTERIEUR is de 17de-eeuwse indeling van het huis grotendeels bewaard gebleven, bestaande uit een lange middenas (oost-west) met kamers aan weerszijden; deels 17de-eeuwse aankleding namelijk de houten cassetteplafonds, de wandbespanning en in de Grote Salon een gemarmerde houten schoorsteen waarop de initialen HVH en JG - Hendrik van Hoven en Johanna Groenhout - zijn aangebracht. De 18de eeuw bracht de paneeldeuren en bijpassende lambriseringen met zich mee; evenals de rijk gedecoreerde schouwpartijen, driedelig opgebouwd uit haardplaats, spiegel en schilderstuk, onder andere van Van Beyeren en Benjamin Cuyp; in de eetkamer bevindt zich een Rococo schouw uit 1772 van Dirk van der Aa; in de Grote Zaal is een plafondschildering uit 1843 van Joh. Stortenbeker en in de Rode Salon een grisaille schildering (grauwtjes) in de stijl van Jacob de Wit uit 1850; de torenkamer, de zgn. antieke kamer, is ingericht als Chinese pronkkamer met veel porselein en goudleer behang, het laatste is waarschijnlijk van elders afkomstig; van belang is ook de keuken met zijn grote fornuis onder de schoorsteen, de pomp- en regenwaterbakken en wandkasten, alles behorend tot de oorspronkelijke 18de-eeuwse inrichting

Waardering

HOOFDGEBOUW (De Keukenhof) van algemeen belang:

- vanwege het in oorsprong gaaf bewaard gebleven 17de-eeuwse huis, dat in de 19de-eeuw door de architect Elie Saraber in neogotische stijl is verbouwd;
- als representatief en vrij zeldzaam voorbeeld van een bouwwerk uit het oeuvre van de architect Saraber;
- vanwege de vrijwel intact gebleven 17de-eeuwse ruimte-indeling;
- vanwege de 18de-eeuwse aankleding van het interieur en de schilderijen uit het midden van de 19de-eeuw;
- vanwege de kenmerkende ligging binnen de tuin- en parkaanleg;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Kasteel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511408

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/117

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1242
Lisse	A			1339
Lisse	A			1343
Lisse	A			1380
Lisse	A			556
Lisse	C			4200
Lisse	C			4203
Lisse	C			4398
Lisse	C			5038
Lisse	A			1269
Lisse	C			5022
Lisse	C			4827
Lisse	C			4826
Lisse	A			1202
Lisse	C			4207
Lisse	A			1203
Lisse	A			1387
Lisse	A			1383
Lisse	A			1350
Lisse	A			1381

*Omschrijving***

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De historische tuinaanleg van de Keukenhof heeft verschillende stijlperiodes doorlopen, waarvan de landschapstijl die vanaf het einde van de 18de eeuw in fasen tot stand is gekomen deels in structuur en deels in detail nog

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gaaf aanwezig is. Aan de 17de-eeuwse geometrische tuinaanleg herinneren alleen vijf geknotte linden aan de westzijde van het kasteel bij het washuisje. Van de Frans classicistische aanleg uit ca. 1725 resteert alleen de structuur van twee kunstmatig opgeworpen aarden wallen en een heuvel 'Meer Zicht', die dwars op het huis geplaatst zijn en waarschijnlijk in de 18de eeuw plaats boden aan een collectie tuinsieraden; deze aanleg maakte deel uit van de Nieuwe Plantagie (deel van het noordoostelijke Keukenduin) van de toenmalige eigenaar Van Heemskerck. De ruimtelijke structuur van de buitenplaats is te onderscheiden in een aanleg in landschapsstijl in de directe omgeving van het huis waarin de boerderij, rechthoekige moestuin met speelhuis en een folie zijn gesitueerd; een van oorsprong middeleeuws jachtbos aan de oostzijde; en een coulisselandschap met eendenkooi aan de zuid- en westzijde. De hoofdstructuur van de landschappelijke aanleg rondom het huis, te weten het verloop van de paden, de solitaire boomgroepen en de vijver in het gazon, komt in structuur grotendeels overeen met de situatie op de kadastrakaart uit 1818. Deze aanleg van het park in Engelse landschapsstijl is vanaf het midden van de 19de eeuw door de gebroeders J.D. en L.P. Zocher verder uitgewerkt. De Zochers hebben in 1857 de publieke weg (Stationsweg), die vlak langs het huis liep, met een bocht om het huis verlegd. Het oude tracé is nog goed te herkennen aan de groep eiken en beuken in laanbeplanting. In 1861/62 is de oprijlaan vanaf de Stationsweg met een bocht om het huis heen naar de hoofdingang in de westgevel gelegd ter vervanging van de formele oprijlaan die haaks op de oorspronkelijke voorgevel (noord) stond. Waarschijnlijk hebben de Zochers het ontwerp hiertoe gemaakt. De zeven beuken aan het begin van de nieuwe oprijlaan dateren uit het begin van de aanleg. In de directe omgeving van het kasteel zijn solitaire, struikgroepen en een vijver in het gazon gesitueerd. Voor de beplantingen is veel 'Oosters plantsoen', zoals rododendron, oosterse duizendknoop en Japanse bamboe gebruikt. In hoeverre de beplantingen reeds aanwezig waren is niet bekend. Het is wel bekend dat een deel door de baron is geleverd, dat door de Zochers zo is verdeeld dat 'het de aangenaamste schakering kon opleveren'. Vanaf het kasteel lopen verschillende zichtassen namelijk een zichtlijn naar het oosten tussen de reeds genoemde aarden wallen beëindigd door de heuvel Meer Zicht, een brede zichtas in westwaartse richting over de weilanden tussen boscoullissen beëindigd door de inmiddels gesloopte boerderij Sixenburg en twee diagonale zichtassen richting de Stationsweg. Al deze vista's zijn thans nog gaaf aanwezig. Ten noordwesten van het huis ligt de ommuurde moestuin oorspronkelijk ingericht als een Engelse bloementuin (zie foto tijdschrift Buiten 1914). Van de aanleg met bloemperken gescheiden door grind is alleen de berceau van wingerd over, die loodrecht op het speelhuis staat. In het achterste gedeelte van de tuin zijn thans enkele vakken in gebruik als bloemen- en moestuin. Tussen tuinmuur en voorpark zijn acht linden in een cirkel (kraal) geplant. Deze plek wordt aangeduid als 'de manege', omdat het gebruikt werd voor het afdraven van paarden. De linden dienden als parasol. Onlosmakelijk met de buitenplaats verbonden is de 17de-eeuwse boerderij (zie onderdeel 4). Het tuingedeelte bij deze boerderij bestaat vanouds uit een moes- en fruittuin. Tegen de oostmuur en op het binnenerf tussen de vooruitspringende vleugels staan enkele oude moerbeien, taxussen en linden. Een rechte beukenlaan verbindt de boerderij met het koetshuis annex tuinmanswoning. Het achter de aarden wallen liggende bosperceel - oudste bosbezit deel van het Keukenduin -, is in gebruik als jachtbos en lusthof. De slingerende, deels nog komvormige paden leiden door het hakhoutbos langs een enkele solitaire beuk. In 1905 heeft Van Lynden in dit bos een hondenkerkhofje aangelegd. Langs de duinen loopt de Bosweg. Deze laan, thans nog enkele beuken op een rij, is in 1723 door de heer Van Heemskerck geplant (na WOII opnieuw ingeplant met dennen) en vormde met de beukenhaag de grens van het bos. Het aansluitende 19de-eeuwse parkbos is niet in de bescherming opgenomen. Er zijn nog wel elementen van de aanleg aanwezig, zoals oude laanresten, maar het grote verband van de aanleg is inmiddels verdwenen. Iets buiten het parkdeel gelegen, maar een markant onderdeel van de buitenplaats, is de T-vormige vijver waarin oorspronkelijk het eikenhout te water werd gelegd. Thans wordt de vijver gebruikt als eendenkooi. In het park staan twee scheidpalen, die de grens van het grondbezit aangaven, met de opschriften F.B.E (Frans Bernhard Eysing) en Van de Lyn.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG van algemeen belang:

- vanwege de nog aanwezige 17/18de-eeuwse formele elementen, zoals laanresten, de opgeworpen duinen en verschillende zichtassen;
- vanwege het bosperceel deel uitmakend van het Keukenduin met 18de-eeuwse slingeraanleg in vroege landschapstijl; - vanwege de aanleg in landschapstijl, die door de tuinarchitecten Zocher in het midden van de 19de eeuw verder is verfraaid;
- vanwege het belang voor de geschiedenis van tuin- en landschaparchitectuur;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 511409

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/99

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

Omschrijving**

TWEE SIERVAZEN. Aan het begin van de oprijlaan bevinden zich twee siervazen daterend uit 1910. Deze vazen staan op twee natuurstenen pijlers van blokwerk, die in ca.1980 opnieuw naar het origineel zijn vervaardigd.

Waardering

TWEE SIERVAZEN van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de markering van de toegang tot de buitenplaats;
- als karakteristiek en decoratief onderdeel van de buitenplaats;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Tuinvaas

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511410

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/94

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Lisse	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

Omschrijving**

BOERDERIJ MET BAKHUISJE. Ten zuiden van het kasteel staat een bakstenen boerderij uit 1643 en sindsdien vrijwel onveranderd bewaard gebleven. In 1809 wordt de boerderij omschreven als 'ene capitale en weldoortimmerde huismanswoning voorzien van een stalling, ruime schuur, zomerhuis, wagenhuis, karnmolen, capitale kelder en varkenshokken, tuin en boomgaard'. Thans zijn alle onderdelen nog aanwezig, alleen de schuur is tot woonhuis verbouwd. Het op U-vormige grondslag opgetrokken pand bestaat uit een voorhuis met kelder en opkamer en een laag dwarshuis met aanbouwen onder een met Oud-hollandse pannen gedekt wolfdak. De gevels zijn ingedeeld met houten kruisvensters voorzien van roeden en halve luiken. Aan de achterzijde is een bakhuisje gebouwd met bakoven en waterfornuis. Aansluitend daarop staat een zwart geteerde karnmolen met rood pannen dak. De nieuwe bedrijfsgebouwen die achter de boerderij aan de oostzijde liggen zijn voor de bescherming van ondergeschikte betekenis.

Waardering

BOERDERIJ MET BAKHUISJE van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de beeldbepalende ligging;
- als karakteristiek en functioneel element van de buitenplaats;
- vanwege het bakhuisje en karnmolen dat van belang is als onderdeel van de boerderij en van algemeen belang als uitdrukking van de ontwikkeling van het boerenbedrijf, de zeldzaamheid van het bakhuisje met inrichting en de relatieven architectonische gaafheid;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de historisch-functionele relatie met de buitenplaats;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)	Bakhuis
Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)	Boerderij(M1)

Monumentnummer*: 511411

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/96

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Lisse	A			1387

Omschrijving**

KOETSHUIS. Het koetshuis is in 1857 door de architect Elie Saraber ontworpen en omvat een groot en klein koetshuis met tuigkamer met bedstede, een paardenstal en woningen. Het op H-vormige grondslag opgetrokken complex bestaat uit één bouwlaag op een geschilderde bakstenen plint van een halve meter hoog met rollaag, onder een met gesmoorde Hollandse dakpannen gedekt zadeldak. De vensters en deuren zijn voorzien van natuurstenen profileringen. De topgevels zijn afgewerkt door natuurstenen afdekplaten en ornamenten (pinakels). Centraal in de voorgevel (oost) bevindt zich een toegangsdeur met rechthoekig bovenlicht voorzien van ruitvormige roedenverdeling daarboven een tuitgevel met een venster. Op het dak staat een houten klokkentorentje. De deur wordt geflankeerd door twee houten inrijdeuren met ijzeren beslag en een segmentvormig bovenlicht met daarin een ruiten roedenverdeling. De vooruitspringende zijarmen, waarin links de tuigkamer met bedstede en rechts de paardenstal zijn ondergebracht, kennen een identieke opbouw gevormd door een T-venster met ruiten roedenverdeling, daarboven een roosvenster met roeden en in de top twee rechthoekig uitgespaarde nissen. De overige gevels kennen een onregelmatige venster- en deurindeling. Het midden van de zuid- en noordgevel wordt onderbroken door een tuitgevel onder een zadeldak. Tegen de zuidmuur van de binnenplaats bevindt zich, tussen de inrijdeuren, een hardstenen waterpomp met een trog. In 1951 is tegen de westgevel een woning gebouwd.

Waardering

KOETSHUIS van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de architectonische vormgeving van de hand van de architect Saraber in 1857;
- als karakteristiek en functioneel element van de buitenplaats;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Bijgebouwen kastelen enz.

Koetshuis(L)

Monumentnummer*: 511412

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/76

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

Omschrijving**

WASHUISJE. Ten zuiden van het kasteel staat een 18de-eeuws bakstenen washuisje. Het op rechthoekige grondslag opgetrokken huisje bestaat uit één bouwlaag, waarin T-vensters gevat in geprofileerde omlijstingen, onder een met Oud-hollandse pannen gedekt schilddak; boven de korte ingangszijde is een dakkapel met venster. Inwendig: de twee wasfornuizen zijn in 1923 uitgebroken en vervangen door een moderne installatie, die voor de bescherming van ondergeschikt belang is. Voor het washuisje staat een vrijstaande buitenpomp.

Waardering

WASHUISJE van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als karakteristiek en functioneel element;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Bijgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511413

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/78

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Lisse	A			1387

Omschrijving**

SPEELHUIS MET URINOIR. Ten noordwesten van het kasteel staat het zogenaamde in decoratieve, rustieke trant gebouwde Zwitserse speelhuis, dat is opgenomen in de ommuring van de moestuin. In 1850 is de eerste steen gelegd door freule Cornélie van Pallandt; de architect is onbekend. Het op rechthoekige grondslag met gele baksteen opgetrokken speelhuisje staat op een gemetselde bakstenen plint, die aan de voor- en zijkanten tot een bordes is uitgebouwd, en bestaat uit één bouwlaag onder een rieten dak met een opgelichte kap, gedecoreerd met houten windveren en een ruim overstek aan beide korte zijden; in de kap (met troggewelf) twee uilenborden. In de muur aan de tuinzijde zijn gotische spitsboogramen aangebracht. Aan de buitenzijde is een renaissance zuiltje met kapiteel en een zeshoekige plaquette ingemetseld. Inwendig zijn er imitaties van Romeinse mozaïeken en van Oud-hollands tegeltableaux en schouwen. De achterzijde is in gebruik als opslagplaats. Aan de zijkant van de ommuurde tuin staat een vrijstaande URINOIR, die vermoedelijk dateert uit de derde kwart van de 19de eeuw, omstreeks de periode dat het speelhuis een korte tijd bewoond werd door jkh. Frederik Willem Anne baron van Pallandt. Het op vierkante grondslag, van rode baksteen opgetrokken gebouwtje onder een plat dak heeft de ingang aan de oostzijde.

Waardering

SPEELHUIS MET URINOIR van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de architectonische vormgeving in rustieke, Zwitserse stijl;
- als karakteristiek element van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang met de andere onderdelen van de buitenplaats.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 511414

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/68

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

Omschrijving**

MOESTUINMUREN MET KOUDE BAKKEN. Ten westen van het kasteel ligt de rechthoekige moestuin, waarvan de oudste muur dateert uit de 18de eeuw en bestaat uit rode baksteen met een ezelsrug van beton (oorspronkelijk hardsteen). Deze wordt in de verkoopakte van 24 oktober 1746 samen met de koude bakken omschreven; de koude bakken bevinden zich thans aan de westkant van de tuin. De ingemetselde gedenksteen met het opschrift 'Frederik Willem Anne 1849' herinnert aan de vernieuwing en verlenging van de muur met gele baksteen, versierd met bloktandlijsten en onderbroken door pijlers met hardstenen dekplaten, aan weerszijden van het speelhuis zijn nissen aangebracht. Aan het begin van de twintigste eeuw wordt de muur nogmaals met gebruikmaking van oude stenen verlengd. Tevens wordt er een 17de-eeuwse wapenstein met het wapen van Leiden ingemetseld afkomstig van een pleisterplaats te Halfweg (gesloopt in 1861/67); in de hoek van de tuin is een hardstenen drinkbak in de vorm van een sarcofaag geplaatst afkomstig van de boerderij. Aan het begin van de jaren negentig (ca.1993) is de moestuinmuur deels gerestaureerd met nieuwe steen.

Waardering

MOESTUINMUREN MET KOUDE BAKKEN van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de doelmatige vormgeving;
- vanwege de gaafheid van het complex en de samenhang met het speelhuis;
- als karakteristiek en functioneel element van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Tuinmuur

Monumentnummer*: 511415

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/73

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Lisse	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

*Omschrijving***

EENDENHUIS-FOLLIE. Een 19de-eeuws eendenhuis in vorm van een follie, opgebouwd uit baksteen met een decoratieve pleisterlaag vermengd met kiezels (slakken en sintels) op rechthoekige grondslag en onder een met riet gedekt zadeldak; op het dak een zeskantige houten duiventil met een rieten paraplu kap. Aan de rechter zijde een overstek waardoor er een ondersteunende overhang ontstaat met in deze zijgevel twee spitsboogvormige vensters. In de kopgevel een deur en een venster erboven. Het kleine gebouwtje heeft een kapelachtig uiterlijk. Naast het eendenhuis ligt een kleine ronde vijver (ook al op de kadasterkaart van 1818), die in verbinding staat met de Duinsloot. In het verslag van de veiling gehouden op 8 oktober 1768 wordt een hennenhok genoemd, waarschijnlijk wordt hiermee de voorloper van het eendenhuis bedoeld.

Waardering

EENDENHUIS-FOLLIE van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de unieke vormgeving in de vorm als een follie;
- als representatief voorbeeld van een follie;
- vanwege de zeldzaamheidswaarde;
- als karakteristiek en functioneel element van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 511416

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/87

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Lisse		Lisse		Zuid-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Stationsweg	164			2161 AM	Lisse		
Stationsweg	166			2161 AM	Lisse		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Lisse		C				5022	

Omschrijving**

DIENSTWONING 'T HOOGJE. Direct aan de Stationsweg, tegenover de oprijlaan staan twee witgepleisterde woningen uit de 18de eeuw van één bouwlaag onder een met Oud-hollandse pannen gedekt zadeldak met een tuitgevel aan de kopzijden. In de kapegevel twee dakkapellen met elk twee meerruitsvensters onder een zadeldak met houten windveren. Regelmatige indeling van de voorgevel bestaande uit zeven (venster/deur)assen, 18de-eeuwse meerruitsvensters met roeden en halve luiken en bovenlichten. Aansluitend op het dakschild van de achtergevel een houten aanbouw onder lessenaarsdak en een stenen schuur.

Waardering

DIENSTWONING 'T HOOGJE van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de beeldbepalende ligging;
- als karakteristiek en functioneel onderdeel van de buitenplaats;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Woningen en woningbouwcomplexen	Dienstwoning(K)	Dienstwoning(K4)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511417

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/90

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Lisse	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	C			4207

*Omschrijving***

SCHAAPSKOOI. Aan de overzijde van de Stationsweg staat een op cirkelvormige grondslag opgetrokken schaapskooi van boomstammetjes onder een rieten dak, oorspronkelijk vermoedelijk daterend uit het begin van de 20ste-eeuw doch in ca.1992 geheel vernieuwd. Voorbeeld van een in rustieke trant uitgevoerde schaapskooi passend in een landschappelijke aanleg.

Waardering

SCHAAPSKOOI van algemeen belang:

- vanwege het materiaalgebruik;
- als voorbeeld van landelijke rustieke bouwkunst;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)	Schaapskooi

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511418

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82983/80

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Lisse		Lisse		Zuid-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Stationsweg	53			2161 AM	Lisse		
Stationsweg	55			2161 AM	Lisse		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Lisse		C				4827	

Omschrijving**

BOERDERIJ 'T LAMMETJE GROEN. Op rechthoekige grondslag opgetrokken bakstenen boerderij uit het bouwjaar 1650 en uitgebreid in 1784. Thans geschikt gemaakt voor dubbele bewoning. Het pand bestaat uit één bouwlaag onder een met rode Oud-Hollandse pannen gedekt afgewolfd zadeldak met vlechtingen in de korte gevel. In de gevels bevinden zich kruisvensters met halve luiken. Voor de kopse gevel staat een houten voorbouw onder en lessenaarsdak met daarboven een tegeltableau met de voorstelling 't Lammetje Groen' vervaardigd in 1927 door het Tegelhuis in Alphen aan de Rijn. Voor het huis tegen de lange gevel staat een hardstenen buitenpomp.

Waardering

BOERDERIJ 'T LAMMETJE GROEN van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- als karakteristiek en functioneel onderdeel van de buitenplaats;
- vanwege de historisch-functionele relatie met de buitenplaats.

Hoofdcategorie	Subcategorie	Functie
Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)	Boerderij(M1)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513980

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82990/49

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

Omschrijving**

SPARRENHUISJE. In de aanleg direct ten noorden van het huis staat een houten prieel, 'sparrenhuisje' genoemd, oorspronkelijk vermoedelijk daterend uit het einde van de 19de of begin 20ste eeuw, restauratie in 1997. Het prieel is van boomstammetjes (spar) opgetrokken op ronde grondslag onder een met riet gedekt puntdak.

Waardering

SPARRENHUISJE van algemeen belang:

- vanwege het materiaalgebruik;
- als voorbeeld van landelijke rustieke bouwkunst;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Priëel

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513981

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82990/47

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Lisse	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1387

*Omschrijving***

TOEGANGSHEK. Ten westen van de huidige hoofdingang bevindt zich een toegangshek, thans in vervallen staat (1999), gesitueerd op een duiker met gemetseld tongewelf. Het hek bestaat uit twee gemetselde pijlers met hardstenen dekplaten; smeedijzeren dubbel spijlenhek.

Waardering

TOEGANGSHEK van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de markering van een van de toegangen tot de buitenplaats;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 513982

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82990/51

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Lisse	Lisse	Zuid-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	C			4826

Omschrijving**

BIJGEBOUW VOORMALIG JAGERSHUIS. Tegen de noordgevel van de in 1926 gebouwde woning, die voor de bescherming van ondergeschikt belang is, staat een op rechthoekige grondslag opgetrokken, verdiepingloos gebouwtje uit de 19de-eeuw onder een met gesmoorde pannen gedekt zadeldak. De witgepleisterde voorgevel aan de straatzijde heeft een opgeklampte deur met rechts daarvan een venster; het bijzondere van het gebouw is dat de zijgevel is voorzien van een decoratieve pleisterlaag vermengd met kiezels (slakken en stinsels) overeenkomend met de eendenhuis-follie.

Waardering

BIJGEBOUW VOORMALIG JAGERSHUIS van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de decoratieve pleisterlaag (achtergevel) die gelijk is aan de eendenhuis-follie;
- als karakteristiek en functioneel onderdeel van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument